

ГУРТОК ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розкрито значення позаурочної роботи учнів як важливого компоненту навчально-виховного процесу у професійно-технічних навчальних закладах. Наголошено на тому, що позаурочна навчальна робота будується з урахуванням вимог навчальної програми ПТНЗ, інтересів і бажань учнів, рівня їх розвитку і спирається на самодіяльність, активність і добровільність вихованців.

Проаналізовано особливості організації та проведення гуртка "Крою та шиття", що є необхідною умовою фундаментальної підготовки учнів із основ створення, проектування та пошиття одягу в процесі позаурочної роботи. Розроблено пояснювальну записку і тематичний план гуртка.

***Ключові слова:** гурток, позаурочна робота, професійно-технічний навчальний заклад, професійно-технічна освіта, швейне виробництво, техніка створення та оздоблення виробу.*

Постановка проблеми. У Законі України "Про професійно-технічну освіту" зазначається, що професійно-технічна освіта – це складова системи освіти України, яка спрямована на формування в громадян професійних знань, умінь та навичок, розвиток їхньої духовності, культури, відповідного технічного, технологічного й екологічного мислення з метою створення умов для їхньої професійної діяльності [2]. Сучасному виробництву все більше потрібні працівники, які володіють широким технічним світоглядом, здатні оперативного реагувати на будь-які зміни в технологічному процесі, спроможні передбачити наслідки цих змін, планувати свої дії, визначати раціональні прийомні трудових дій. Саме тому перед професійно-технічними навчальними закладами поставили завдання виховання вільної, творчої, освіченої, культурної, естетично грамотної й активної особистості. Важлива роль у реалізації актуальних завдань належить позаурочній роботі.

Зрозуміло, що якість знань, умінь та навичок учнів, формування нахилів до певних видів праці і професій, визначаються, насамперед, ефективністю уроків. Проте урочний час суворо обмежений, він узгоджений з навчальною програмою, відступ від якої практично неможливий. Тому певну частину завдань підготовки фахівців слід розв'язувати в позаурочний час через інші заходи, заняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми удосконалення навчально-виховного процесу в професійно-технічних навчальних закладах знайшли своє відображення у роботах таких науковців: Л. Волович, В. Боярчук, О. Дубинчук, М. Думченко, А. Кирсанов, В. Паламарчук, В. Скакун, Г. Цибульська та ін.. Формування професійних знань учнів ПТНЗ у процесі позаурочної роботи вивчали С. Батишев, Р. Гуревич, Н. Ничкало, І. Петрова; проблемі дидактики професійно-технічної освіти, визначення наукових підходів до проектування навчальних планів і програм, підручників і навчальних посібників для професійно-технічних навчальних закладів свої наукові праці присвятили С. Батишев, О. Гребенюк, І. Клочков, М. Махмутов, І. Мельников, О. Шильникова, М. Шкодін та інші.

Метою статті є проаналізувати особливості організації та проведення гуртка "Крою та шиття" для учнів професійно-технічних навчальних закладів, розробити тематичний план гуртка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Позаурочна робота – надзвичайно важливий компонент навчального процесу, що відбувається за взаємодії розуму, волі, емоцій учнів і вимагає чіткої організації. Вона дає широкі можливості для розвитку творчої активності особистості, її нахилів, здібностей та інтересів.

Позаурочна навчальна робота, на нашу думку, – це цілеспрямована робота, яка проводиться в позанавчальний час і має на меті розширити і поглибити знання, уміння й навички учнів, розвинути їх індивідуальні здібності та нахили, науковий світогляд, задовольнити інтереси та забезпечити організоване дозвілля. Позаурочна робота, організована відповідно до освітніх і виховних завдань навчального закладу, сприяє піднесенню якості засвоєння знань з основ наук і техніки, набуванню учнями трудових умінь і навичок, є важливим засобом підготовки учнівської молоді до життя і праці, бо розширює загальнонауковий, технічний світогляд учнів.

Позаурочна навчальна робота будується з урахуванням вимог навчальної програми ПТНЗ, інтересів і бажань учнів, рівня їх розвитку і спирається на самодіяльність, активність і добровільність вихованців. Правильно організована позаурочна навчальна робота сприяє розвитку всебічної практичної діяльності і творчої активності учнів, є важливим фактором формування їх особистості.

Одним із пріоритетних завдань позаурочної роботи у професійно-технічних навчальних закладах є реалізація на практиці особистісно орієнтованого підходу до кожної молодої людини. Важливу роль у цьому процесі відіграє гурткова робота, що здійснюється відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей вихованців та з використанням різних організаційних форм роботи.

В позаурочній діяльності, учні проявляють себе з іншої сторони, вони більш активно включаються в роботу, пропонують нові, творчі підходи до вирішення проблем різного характеру, і найголовніше, вони задають цікаві та водночас складні запитання, що не є характерним для звичайного процесу навчання.

Робота гуртка на базі навчальної програми дозволить поглибити знання з теоретичного навчання та практичних робіт.

Саме тому представлене нами планування заняття гуртка "Крою та шиття" є необхідною умовою фундаментальної підготовки учнів із основ створення, проектування та пошиття одягу у позаурочній роботі.

Дана програма розрахована для училищ, де відбувається підготовка за швейними професіями, і має на меті розвивати творчі здібності, уяву, естетичні смаки, повагу та зацікавленість до власної роботи.

Виходячи з цих положень даний курс, який є в тісній взаємодії з навчальною програмою училища, повинен розвивати та доповнювати її. Цей курс дає змогу відкрити учню в собі нові можливості та певний потенціал для успішного виконання своїх професійних обов'язків.

Програма інтегрує знання учнів з різних галузей: конструювання одягу, моделювання одягу, матеріалознавство, обладнання швейного виробництва, дизайн одягу, технологія виготовлення одягу та суттєво доповнює варіативну частину програми училища. Причому програма виходить за межі навчальної, тому учні знайомляться з предметами в більшій мірі, що дає змогу зацікавити учня щодо вивчення самого спецпредмету. А головне – допомагає охопити всі знання учня зі спецдисциплін, розвинути уяву, творчий потенціал, просторове мислення, інтерес до розпочатої справи тощо.

Найважливіше завдання гуртка крою та шиття – естетичне та трудове виховання гуртківців. Велику увагу приділено питанням культури одягу.

Гуртківці ознайомлюються з напрямками сучасної моди, особливостями модного крою та сучасними технологічними процесами виготовлення одягу; з технологією виконання ручних та машинних стібків і швів дитячої білизни, побудовою конструкцій виробів, правилами розкрою та послідовністю виготовлення найпростіших плечових виробів, а також вивчають найпростіші операції повузлової обробки плаття.

Учні поглиблюють знання з конструювання та технології пошиття блуз, моделювання різноманітних фасонів спідниць та особливостей технологічного процесу виготовлення цих виробів, набувають перших навичок у роботі з бавовняними та шовковими тканинами.

Також гуртківці ознайомлюються з побудовою складніших конструкцій одягу: з суцільнокроєним рукавом, кроєм реглан, кімоно, особливостями їх технологічної обробки, складнішими технологічними операціями повузлової обробки виробів. Велику увагу приділено опрацюванню сучасних модних фасонів виробів і окремих деталей.

В кінці навчального року учням пропонується розробити власну колекцію. Ця ідея ще більше підштовхує вихованців гуртка до самостійної творчої роботи, підсилює їхній інтерес до гурткових занять, а також сприяє поглибленню знань зі спецпредметів. В процесі вивчення нових тем пропонуються нові, цікаві техніки створення і оздоблення одягу на основі вже отриманих знань, які підсилюють інтерес учнів до вивчення спецпредметів, а саме: техніка синель, орігамі, машинна вишивка, аплікація, ручна вишивка та інші.

Наприклад, знання і вміння з ручної вишивки можливо використати при роботі з комп'ютерною вишивкою. Але після пошиття колекції учні можуть оздобити її ручною вишивкою, а вишивкою за допомогою комп'ютера тільки під час розкрою.

Для пошиття виробів і їх оздоблення на гурткових заняттях також можливо використовувати техніку синель (лоскутна техніка), яка дає учням побачити більш цікаві способи виготовлення не тільки одягу, а і власноруч створити новий вид тканини. У сучасному світі ця техніка набуває широкого розповсюдження, бо кожен може створити щось нове і цікаве з простих клаптиків тканини.

Дуже цікавою буде виглядати колекція одягу створена в техніці драпування. Вона також починає набирати обертів. Деякі будинки мод вже давно працюють в ній.

А особливо цікавою, надзвичайно складною та інтригуючою є вид мистецтва – орігамі. Цей особливий і складний вид мистецтва дає учням більше творчого натхнення, розвиває творчі здібності, просторову уяву, художнє мислення, естетичний смак, найбільше зацікавлює при виготовленні складних видів одягу, добір матеріалів, нових методів і способів обробки одягу, застосування нової малоопераційної технології. Учні нашого гуртка ця технологія подобається найбільше. Вона вважається найскладнішою тому, що в наш час дуже мало справжніх майстрів орігамі, які б змогли створити одяг без допомоги комп'ютерних програм.

Також можна використовувати для оздоблення фелтінг (валяння вовни). Сьогодні для домашнього валяння створені спеціальні голкопробивні машини. Володіючи секретами цього рукоділля, можна створювати оригінальні речі: одяг, аксесуари, вироби для прикраси будинку, іграшки та багато іншого. Можна створювати свою тканину, а потім з неї шити одяг.

Для оздоблення своїх колекцій гуртківці використовують техніку в'язання гачком. Можливо створення не тільки оздоблення, а і доповнення до одягу.

Якщо не має тканини з бажаним малюнком ми використовуємо техніку "холодний батик". Також учні можуть виконати пошиття одягу без крою, прямо методом наколювання на манекені та оздоблення виробів.

Мета даного гуртка – ознайомити учнів з способами обробки різноманітних виробів, активізувати увагу до художньої обробки виробів, продемонструвати прийоми різноманітної обробки тканин, сформувати знання, уміння та навички, необхідні для оздоблення виробів різними техніками; виховувати естетичний смак, почуття прекрасного.

Основні завдання гуртка:

- ознайомити учнів з різноманітними способами виготовлення і обробки швейних виробів, інструментами, які при цьому використовуються, їх класифікацією;
- сформувати вміння роботи з різними матеріалами;

- ознайомити з комп'ютерними технологіями, що використовуються в швейному виробництві.
- По закінченню навчання в гуртку **учні повинні знати:**
 - способи поєднання різних технологій пошиття виробів;
 - особливості виготовлення швейних виробів;
 - особливості конструювання швейних виробів;
 - інструменти та обладнання, які використовують при виготовленні одягу, їх класифікацію;
 - основні технологічні прийоми, операції для оздоблення виробів;
 - основні види матеріалів для пошиття і оздоблення виробів;
 - правила безпечної роботи.

Учні повинні вміти:

- правильно організувати робоче місце, добирати інструменти і матеріали;
- правильно користуватися інструментами;
- складати інструкційно-технологічні картки виготовлення виробів;
- виконувати кінцеву обробку виготовлених виробів;
- дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог;
- конструювати та розробляти моделі виробів;
- виконувати різні прийоми роботи з матеріалами;
- контролювати якість, аналізувати помилки.

Об'єм різних форм навчальної роботи: гурток розрахований на 1 рік навчання, аудиторних занять – 360 годин, загальна кількість годин на тиждень – 9 (на одну підгрупу).

Комплектація гуртка: гуртки комплектуються з учнів, що зацікавились роботою з різними матеріалами і різними техніками, виявили бажання отримати практичні навички по виготовленню та оздобленню виробів. Основний набір в гурток проводиться на початку навчального року. Процес навчання в гуртках будується в залежності від віку та рівня підготовленості гуртківців, а також мети, яка ставиться перед учнями.

Після закінчення циклу занять за темою необхідно провести аналіз роботи кожного гуртківця. Керівник повинен дати кожному вихованцю індивідуальні рекомендації, організувати повторення основних етапів роботи над виробом та правил техніки безпеки. Кращі роботи доцільно відзначити грамотами та представити на виставку учнівських робіт закладу.

Наведемо тематичний план гуртка "Крою та шиття" для учнів Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування (табл. 1).

Таблиця 1

Типовий тематичний план гуртка "Крою та шиття"

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Разом	теорія	Практика
1	Вступне заняття	3	3	-
2	Елементи матеріалознавства	16	10	6
3	Інструменти та пристрої	3	3	-
4	Види ручних робіт	15	10	5
5	Швейна машина	8	5	3
6	Машинні шви та їх застосування	15	7	8
7	Поняття про побудову тіла людини. Знімання основних мірок	4	2	2
8	Елементи матеріалознавства. Білизняні тканини	2	1	1
9	Дитячі труси	3	1	2
10	Дитяча сорочка	5	2	3
11	Нічна сорочка	8	2	6
12	Елементи матеріалознавства: тканини для плаття	3	2	1
13	Плаття	40	13	27
14	Обробка деталей плаття	15	5	10
15	Екскурсія	10	-	-
16	Елементи матеріалознавства	3	2	1
17	Блуза	22	6	16
18	Спідниця з вовняної тканини	16	5	11
19	Брюки	21	5	16
20	Плаття з вовняної тканини	16	6	10
21	Виконання зразків повузлової обробки легкого плаття	14	-	14
22	Реглан	12	5	7
23	Плаття з суцільнокроєним рукавом і ластовицею	10	4	6
24	Кімоно	6	3	3

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Разом	теорія	Практика
25	Святкове плаття	25	8	17
26	Повузлова обробка виробів	20	-	20
27	Святкове плаття для випускного вечора	45	15	30
	Усього	360	135	225

Висновки. Отже, позаурочна робота в професійно-технічних навчальних закладах сприяє не тільки задоволенню інтересів і запитів учнівської молоді, розвитку її творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та спілкування, а й поглибленню професійної спрямованості, оволодінню сучасними технологіями, безпосередньо пов'язаними з майбутньою професійною діяльністю учнів. Гурткові заняття забезпечать не лише істотне підвищення теоретичної та практичної підготовки вихованців, а й створять сприятливі умови для досягнення ними високого рівня знань, умінь і навичок.

Використанні джерела

1. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: Монографія / Роман Семенович Гуревич. – Вінниця: ТОВ "Планер", вінниця, 2009. – 410 с.
2. Закон України Про професійно-технічну освіту [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
3. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) світи [Електронний ресурс] / Навчальні матеріали онлайн. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1417012055041/pedagogika/kontseptsiya_rozvitku_profesijno-technichnoyi_profesijnoyi_osviti_ukrayini_shlyahi_vdoskonalennya

Kudlay O., Nosovets N.

THE CIRCLE AS THE FORM OF EXTRA-CURRICULAR ACTIVITY'S ORGANIZATION OF PROFESSIONAL-TECHNICAL SCHOOLS' STUDENTS

The article deals with the meaning of students' extra-curricular activity as an important component of teaching-educational process in professional-technical schools. Extra-curricular teaching activity is the straightforward work which is conducted after classes and aims at extending and improving knowledge, practice, skills of students, develop their individual abilities and aptitudes, scientific outlook, satisfy interests and provide organized leisure time. It is stressed that this work is done according to the requirements of the professional-technical schools' curriculum, students' interests and desires, level of their development and it is based at students' amateur work, activity and good will.

There was analyzed the peculiarities of organising and conducting the circle "Tailoring and Sewing", which is the necessary condition of students' fundamental teaching in making, designing and sewing of clothes in the process of extra-curricular activity. There was developed the annotation and the thematic plan of the circle. This curriculum is made for the professional-technical schools where the students are trained to master sewing professions, and aimed at developing creative abilities, imagination, esthetic tastes, respect and interest to their work. The main task of the circle "Tailoring and Sewing" is esthetic and working education of its members. The great attention is paid to the clothes' culture. The circle members are acquainted with modern fashion trends, the peculiarities of stylish tailoring and modern technological processes of clothes' making and decoration. In the process of new themes learning new interesting techniques of clothes' making and decorating are proposed: synel, origami, machine embroidering, application, hand-made embroidering etc.

Key words: circle, extra-curricular activity, professional-technical school, technical education, sewing production, the technique of making and decorating an item.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2015

